

Helsingin hallinto-oikeus
Radanrakentajantie 5
00520 Helsinki
helsinki.hao@oikeus.fi

Viite:
ELY-keskuksen päätös UUDELY/8056/2022

Asia:
Poikkeaminen luonnonsuojelulain nojalla rauhoitetun ja EU:n luontodirektiivin liitteeseen IV (a) sisältyvän pohjanlepakon rauhoitussäännöksistä

VALITTAJA

Malmin lentoaseman ystävät ry
Helsinki-Malmin lentoasema
00700 Helsinki
info@malmiairport.fi

VALITUKSENALAINEN PÄÄTÖS

ELY-keskuksen päätös UUDELY/8056/2022 Helsingin kaupungin hakemuksesta poiketa luonnonsuojelulain nojalla rauhoitetun ja EU:n luontodirektiivin liitteeseen IV (a) sisältyvän pohjanlepakon rauhoitussäännöksistä

SELVITYS VALITUSOIKEUDESTA

Malmin lentoaseman ystävät ry on rekisteröity yhteisö, jonka kotipaikka on Helsingin kaupunki. Yhdistys on siten myös kunnan jäsen.

Yhdistyksen toiminnan tarkoituksena on Malmin lentokentän toiminnan säilyttäminen nykyisellä paikallaan sekä lentokentän toiminnan kehittäminen, edistäminen ja tukeminen. Yhdistyksen toiminnan tarkoituksena on myös vaalia ja suojella Malmin alueen monimuotoista luontoa ja rakennettuja kulttuurikohteita ja -ympäristöjä, vaalia niiden ominaisluonnetta ja erityispiirteitä sekä edistää niiden kestävää hoitoa ja käyttöä. Lisäksi yhdistyksen tarkoituksena on dokumentoida, tallentaa ja välittää alueen aineettomaan ja aineelliseen kulttuuriperintöön liittyvää tietoa. Toiminnan tarkoituksena ei ole tuottaa voittoa eikä jäsenistölle taloudellista hyötyä.

VALITUSAIKA

Valitus on tehtävä 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaantipäivästä, sitä päivää lukuun ottamatta. Jos valitusajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, lauantai, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, jouluaatto tai juhannusaatto, valitusaika jatkuu vielä seuraavana arkipäivänä.

Tavallisella kirjeellä toimitetussa tiedoksiannossa vastaanottajan katsotaan saaneen asiasta tiedon seitsemäntenä päivänä kirjeen lähettämisestä, jollei muuta näytetä. Asian katsotaan tulleen viranomaisen tietoon kuitenkin kirjeen saapumispäivänä.

Tavallisena sähköisenä tiedoksiannona toimitetussa tiedoksiannossa asiakirja katsotaan annetun tiedoksi kolmantena päivänä viestin lähettämisestä, jollei muuta näytetä.

Pöytäkirjat on lähetetty sähköpostitse asianosaiselle 1.8.2022. Asia on täten saatu virallisesti tiedoksi 4.8.2022 ja valitusaika 30 päivää on kulunut siten 3.9.2022 ja valitusaika päättyy 3.9.2022.

VAATIMUKSET

Malmin lentoaseman ystävät ry vaatii, että hallinto-oikeus kumoaa päätökset lainvastaisina.

PERUSTELUT

ELY-keskuksen päätös on epäselvä ja vajavainen. Päätöksessä ei ole yksilöity kyseessä olevaa rakennusta osoitteella tai kiinteistötunnuksella.

Ilmeisesti kyseessä oleva rakennus on suunnitellun Ilmasillantien väylällä, joka on kokonaisuudessaan RKY-alueella, joten ELY-keskuksen valvontarooli ei toteudu. Mikäli kyseessä on tässä oletettu rakennus, on sille haettu purkulupaa joitain vuosia sitten, jolloin Helsingin kaupungin rakennuslautakunta hyväksyi purkuluvan mutta ELY-keskus kielsi purkamisen alueelle rakennusperintölain perusteella tehdyn suojeluesityksen ja RKY-statuksen perusteella ja asetti alueelle vaarantamiskiellon.

Kaupunki on esittänyt, että rakennuksen purkamiselle on pakottava tarve. Mitään vaihtoehtoja ei ole esitetty.

Asiassa ei ole kyse myöskään vain yhdestä rakennuksesta, vaan tarkoitus on hävittää pohjanlepakon tunnettu esiintymä koko alueelta. Sen muita asuinsijoja ei ole lainkaan selvitetty. Ilman selvitystä ei voida tehdä mitään johtopäätöksiä lepakoiden säilymisestä tai säilymättömyydestä.

Kaupungin alkuperäisiin suunnitelmiin haetaan jatkuvasti poikkeuksia. Onkin ilmeistä, että alkuperäinen suunnitelma ei ole pätevä ja on sinänsä kyseenalainen. Kaupunki viittaa hakemuksessaan valtion ja kaupungin välisiin sopimukseen asuntotuotannossa. Kaupungin ja valtion välisissä sopimuksissa ainoat viittaukset Malmin lentokentän asuntorakentamiseen löytyvät MAL-sopimusten liitteistä, joissa Malmille arvioidaan vuosina 2016-2020 rakennettavan 0 asuntoa. Yhdessäkään pääkaupunkiseudun MAL-sopimuksessa tai niiden liitteissä ei vaadita eikä esitetä asuntoja rakennettavaksi juuri Malmille. Lainvoimaisissa kaavoissa muualla Helsingissä on rakentamisvarantoa merkittävästi kaupungin pitkän aikavälin kasvutavoitetta enemmän.

Näiden yksityiskohtien lisäksi annettava lupa rikkoisi suoraan sekä luontodirektiivejä että KHO:2020:111 päätöksen linjauksia.

Lepakot, luontodirektiivin liitteessä IV (a) tarkoitetut lajit

Korkein hallinto-oikeus on todennut vuosikirjapäätöksessään KHO:2020:111, että lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittämis- ja heikentämiskielto voi koskea vain verrattain suppeita alueita, eikä mainittu säännös siten velvoita suojelemaan siinä tarkoitettujen eläinlajien koko elinympäristöä.

Korkeimman hallinto-oikeuden vuosikirjapäätöksen KHO:2020:111 mukaan luonnonsuojelulain 49 §:n 1 momentin mukaisen kiellon noudattamisen arvioinnissa oli kuitenkin otettava huomioon lisääntymis- ja levähdyspaikkoihin liittyvät eläinlajikohtaiset erityispiirteet. Lepakoiden osalta arvioinnissa oli otettava huomioon lisääntymis- ja levähdyspaikkojen väliset tärkeät siirtymäreitit, koska kaikkein keskeisempien siirtymäreittien hävittäminen tai heikentäminen voi käytännössä johtaa lisääntymis- ja levähdyspaikan häviämiseen tai heikentymiseen.

Asemakaava-alueen sijainnista todetun lepakkoalueen läheisyydessä ja selvityksissä todetusta merkityksestä lepakoiden saalistusalueena voidaan todeta, että asemakaavaratkaisussa ja sen perusteena olevissa selvityksissä ja vaikutusten arvioinneissa ei ole kiinnitetty erityistä huomiota asemakaavan toteuttamisesta alueella esiintyville lepakoille aiheutuviin vaikutuksiin.

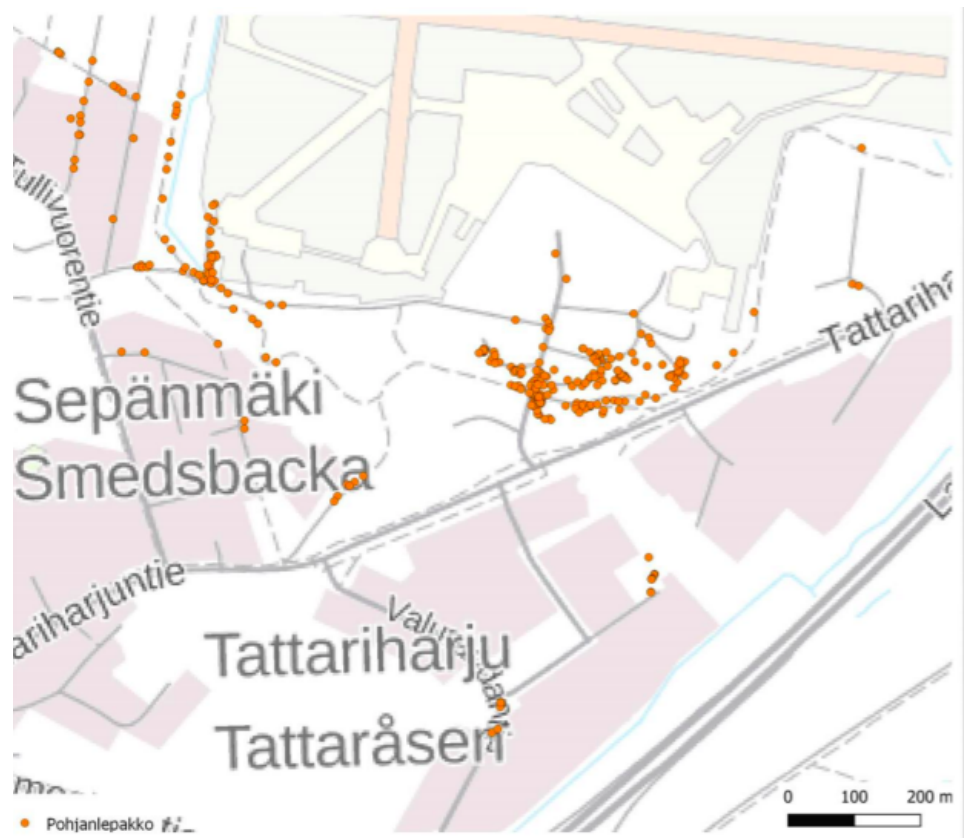
Laadittujen selvitysten perusteella jää huomattava epävarmuus siitä, sijaitseeko asemakaava-alueella lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikkoja. Selvitysten perusteella on arvioitavissa, että asemakaavan mukainen rakentaminen heikentäisi lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen lisäksi lepakoiden siirtymäreittinä käyttämää maastokäytävää, kun alueen valaistusolosuhteet sen välittömään läheisyyteen osoitetun korkean rakentamisen seurauksena muuttuisivat. Tärkeän

siirtymäreitin heikentymisen vaikutusta lepakoiden elinympäristöön ja alueella mahdollisesti sijaitseviin lisääntymis- ja levähdyspaikkoihin ei siten ole riittävästi selvitetty.

Malmin lentokentän niittyalue on lepakoille poikkeuksellisen suuri yöaikaan valaisematon elinympäristö, joita on erittäin vähän Helsingissä. Juuri valaisemattomuus on monille lepakkolajeille elintärkeää. Avoimella niityllä elävä runsas hyönteislajisto erittäin suurine yksilömäärineen tarjoaa Helsingin ja pääkaupunkiseudun lepakoille poikkeuksellisen ja erinomaisen ruokailualueen. Suurikokoisten yökkösten esiintyminen alueella on erittäin runsasta verrattuna tavanomaisiin viljelymaihin ja heinäpeltoihin.

Malmin lentokenttää ympäröivät metsät ja rakennukset tarjoavat mahdollisuuksia eri lepakkolajien tarvitsemille erilaisille päiväpiilo- ja lisääntymispaikoille. Lepakoiden tiedetään vaihtavan pesä- ja piilopaikkojaan usein, mutta myös suosivan tiettyjä erityisen hyvin tarpeisiinsa sopivia paikkoja vuodesta toiseen. Paikallisten lepakoidemme pesä- ja piilopaikat sijaitsevat parhaiden saalistusalueiden läheisyydessä, mutta muuttavat lajimme saapuvat parhaille saalistusalueille kauempaakin. Kenttäalueen niityllä ja sen ympäristössä on vuodesta 2015 jatkuneessa, kaupungin tietoon saatetussa selvityksessä tavattu säännöllisesti pohjanlepakkoa (*Eptesicus nilssonii*), harvinaista pikkulepakkoa (*Pipistrellus nathusii*) ja erittäin harvinaista kimolepakkoa (*Vespertilio murinus*). Lepakkohavaintoja on runsaasti myös valituksen kohteena olevilla asemakaava-alueilla.

Malmin lentokentän alueella on paikallisten lepakoidemme talvehtimispaikoiksi hyvin sopivia kellareita sekä vanhoja, eri sotien aikaisia osittain ja kokonaan maan alla sijaitsevia rakenteita sekä 1930-luvulla rakennettu kentän mittava salaojajärjestelmä. Vuonna 2015 löydettiin esikartoituksessa pohjanlepakko horrostamasta lentokenttäalueella, mutta muutoin lepakoiden talvehtimispaikkojen kartoitusta ei alueella ole vielä suoritettu. Esimerkiksi Keski-Euroopassa tehdään säännöllisesti lepakoiden talvilaskentoja mm. sadevesiviemäreissä sekä muissa vastaavissa suuremmissa putkissa. Kaikkien alueella esiintyvien, osin harvinaisten ja jopa erittäin harvinaisten lepakkolajien kannalta on erittäin tärkeää, että koko alueella kartoitetaan kattavasti sekä pidemmällä ajanjaksolla ruokailu- ja talvehtimispaikat sekä paikallisten ja muuttavien lepakoiden piilo- ja lisääntymispaikat.

Kuva: lepakkohavainnot vuoden 2020 selvityksessä

Asemakaavan selvitysten yhteydessä on todettu, että alueella on runsas ja hyvinvoiva lepakkokanta, joka käyttää alueen metsiä kulkureitinä ja pesäpaikkoina KHO:2020:111 verrattavalla tavalla.

Asemakaavojen selvityksissä ei ole pystytty kuitenkaan osoittamaan poissulkevasti, ettei kaava vaikuttaisi haitallisesti alueen lepakkokannan suojeluun. Se seikka, ettei lepakkojen pesäpaikkoja ole pystytty osoittamaan, ei ole lain tarkoittamalla tavalla riittävä selvitys. Varovaisuusperiaate edellyttää nimenomaisesti, että lisääntymis- ja pesäpaikat pystytään osoittamaan, jotta pystytään varmistumaan siitä, ettei asemakaavalla haitata lajin suojelua.

Korkeimman hallinto-oikeuden edellyttämät valaistusolosuhteiden muutoksiin liittyvät selvitykset ovat täysin tekemättä molempien asemakaavojen alueella. Lisäksi lepakkoselvityksissä on laiminlyöty lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen paikantaminen. Sellainen kokonaisuus ei ole mahdollinen, jossa alueella olisi runsas ja hyvinvoiva lepakkokanta, mutta ei yhtään lisääntymis- ja levähdyspaikkaa. Lepakoiden piilopaikat voivat olla jopa kilometrien päässä niiden suosimilta saalistusalueilta. Lepakot tarvitsevat suojaisia ja valaistusolosuhteiltaan sopivia siirtymäreittejä myös piilopaikoilta

saalistusalueille. Malmin lentokentän alueella on selvitysten mukaan useita tärkeitä sisäisiä potentiaalisia siirtymäreittejä. Lisäksi se on lepakoiden tärkeä ruokailualue.

Kun huomioidaan, että asemakaavan nojalla myönnettävien rakennuslupien yhteydessä ei ole mahdollista asettaa lepakoiden tärkeiden elinalueiden turvaamista koskevia ehtoja rakennustontin ulkopuolella, asemakaavaa varten ei ole laadittu sellaisia selvityksiä ja vaikutusten arviointeja, joiden nojalla olisi mahdollista luotettavasti arvioida sitä, onko kaavassa osoitettu rakentaminen asemakaavan luonnonarvojen vaalimista koskevan sisältövaatimuksen mukaista. Myöskään luonnonsuojelulain 49 §:n 1 momentissa kiellettyjen vaikutusten aiheutumista ei ole laadittujen selvitysten perusteella mahdollista poissulkea. Asemakaava ei siten mainitulta osin perustu maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaisiin riittäviin selvityksiin ja vaikutusten arviointeihin.

Kaikki Suomessa tavattavat lepakkolajit ovat rauhoitettuja ja kuuluvat EU:n luontodirektiivin liitteessä IV(a) lueteltuihin tiukkaa suojelua vaativiin lajeihin. Suomi on ratifioinut Bernin ja Bonnin sopimusten lisäksi myös EUROBATS-sopimuksen. Näissä sopimuksissa Suomi sitoutuu kaikkien lepakkolajiemme suojelun lisäksi olemaan heikentämättä mm. muuttavien lepakkolajiemme elinympäristöjä ja saalistusalueita. Jo tehtyjen havaintojen perusteella on selvää, että Malmin lentokenttä on hyvin mahdollisesti yksi Helsingin tärkeimmistä lepakkoalueista. EU:n luontodirektiivin, Bernin ja Bonnin sopimuksen sekä EUROBATS-sopimuksen vuoksi Malmin lentokentän alueelta ja asemakaavoitetulta alueelta, sen nykyisistä rakennelmista ja salaojajärjestelmästä on tehtävä em. tarvittavat selvitykset.

Helsingissä 1.9.2022

Malmin lentoaseman ystävät ry

Liitteet

ELY-keskuksen päätös UUDELY/8056/2022

Malmin lentokenttäalueen lepakkoselvitys 2017 (Petri Asikainen)